

A LOOK BEHIND THE MECHITZA

A study of it's Origin
and Evolution

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

Looking Behind the Mechitza : A Study of it's Origin and Evolution

Rabbi Efreim Goldberg

4a Antiscrl Talmvd

The Mishnah states:

במוצאי יום טוב כו' – AT THE CONCLUSION OF THE FIRST DAY OF THE FESTIVAL of Succos etc. [they went down to the Women's Court-yard, where they made an arrangement of great benefit].

The Gemara asks:

מאי תיקון גדול – What was this arrangement of great benefit?

The Gemara answers:

אמר רבי אלעזר – R' Elazar said: It was in accord with that which we learned in the following Mishnah:^[139]

IT [the wall of the Women's Courtyard] WAS ORIGINALLY SMOOTH,^[139] BUT THEY later SUR-
ROUNDED IT WITH A BALCONY,^[140] AND THEY INSTITUTED THAT THE WOMEN SHOULD SIT ABOVE, in the balcony, AND THE MEN BELOW, so that they should not mingle during the celebration.^[141]

The Gemara cites a related Baraisa:

The Rabbis taught in a Baraisa: The women spectators WOULD BE INSIDE the Women's Courtyard during the celebration AND THE MEN spectators WOULD BE OUTSIDE, on the Temple Mount, AND THEY WOULD ARRIVE AT a state of FRIVOLOUSNESS.^[142] THEY therefore INSTITUTED THAT THE WOMEN SHOULD SIT OUTSIDE AND THE MEN INSIDE. BUT THEY STILL ARRIVED AT a state of FRIVOLOUSNESS.^[143] THEY therefore INSTITUTED THAT THE WOMEN SHOULD SIT ABOVE, in the balcony, AND THE MEN BELOW.

The Gemara raises an objection to this arrangement:

But it is obvious – וְהֵכֵיךְ – But how could they do this? David then gave his son Solomon the plans for the Antechamber and its structures, storage rooms, upper chambers and inner room, and for the Chamber of the Ark-cover... everything in writing, by the Hand of God, which He gave me.^[144]

The Gemara answers:

Rav said: They found a verse and expounded it, as follows:^[145]

The land will eulogize each family by itself; the family of the house of David by itself and their wives by themselves.^[146] Now, is this matter not a basis for a kal vachomer? For if we find in this verse, which refers to events in the future world, when, as the verse states, they will be occupied with mournful eulogy,^[147] and when the evil inclination will have no power over them,^[148] yet the Torah said that the men will gather to mourn separately and the women will gather to mourn separately, then now, at the Water-Drawing Celebration, when they are occupied in rejoicing, which naturally leads to frivolousness, and the evil inclination has not yet been eradicated and has power over them, certainly it is necessary to see to it that the sexes do not mingle with each other.^[149]

1 Responsa Tzitz Eliezer (7:8)

וזה שלא נזכר בשניצ מדין עשיית מחיצה בין ביהמיני לקויני הוא מפני שאו לא היה קיימת בעיה כזאת בכלל, כי כל בחי הנסיונות היו עשויים באופן שכוולת צב היה מטפיק בין ביהמיני לעויני היתה מנעת מהרצפה ועד הגג וכול התפלה היה מגיע להם דרך הלונות קטנים או דרך הלולים חלולים. והיו עשויים בטובה, ולא עלה על הדעת כי התקיים בכלל בעיא כזאת אם צריכים מחיצה.

2 Rambam (פירוש המשניות) מניין א

אבל דיני הציצית והתפלין והמזונות וסדר עשייתן והברכות הראויות להן וכל הדינים השייכים לכך והשאלות שנתעוררו בהן אין ממסרת חבורו וזהו המושג לא קבעה לפי שאנחנו מפרשים והרי המשנה לא קבעה למצות אלו דברים מיוחדים הכוללים את כל משפטיהם כדי שנפרשם, וטעם הדבר לדעתי פרסומן בומר חבור המשנה, ושהם היו דברים מפורסמים רגילים אצל ההמונים והיחידים לא נעלם עינם מאף אחד, ולפיכך לא היה מקום לדעתו לדבר בהם, כשם שלא קבע סדר התפלה כלומר נוסחה וסדר מנוי שליח צבור מחמת פרסומו של דבר, לפי שלא חזר סדור אלא הבר ספר דינים.⁹

3 Talmud Succah (51a)

מתני' (א) מי שלא ראה שמחה בית השואבה לא ראה שמחה מימיו במצאי יום טוב הראשון של תג ידו לעזרת נשים ומתקנן שם תיקון גדול

4 Ibid (51b)

במצאי יום טוב כו' מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כמותה ששנינו "חלקה היתה בראשונה והקיפוחה גומטרא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן "בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה הוי עבד הכי והכתוב "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל אמר רב קרא אשכחו ודרוש "וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד אמרו והלא דברים ק"ו ומה לעתיד לבא שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם על אחת כמה וכמה

⑫ Chasam Sofer (ח"ס"ו) (סיכור ה'ג')

והפסדו לוהט כיון
שאלו מחייבים סניטם טעם קורין מ' סקדנטה כמו חזנה טעמי כן
סכנני' סניטם נסכס סוכי' כמו סכנני סחננה ולוחי סחננה סכנני
נסיכל לפני ארון סקדנ' ססוף חזנה סקדנ' סוכ' מוחד נחלנל
מניס טכחון כין מניס לסולסן וכסירס' נפ' חנונס וכנולר נפ'ס
ורנכ'ס רמן סניטם פלכו סוכד' נפניס כחננס ספניני ע'כ לחוי
לפניניד נחלנל נ'סכ לנורחי נכסמ'כ נכל ספסער ג'חין לסניח
נעקנש מניס פלכו.

⑬ Rambam (פניול הנשני'ג') (סיכור ה'ד')

[ב] תירון גדוה, כלומר גדול התועלת, היא
שהיו מכינים בקום לנשים ומקים גדור לאנשים י.
ומקים הנשים למעלה על מקום האנשים גביה
ממעט כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים י.

⑭ Tosfos Yam Tor (סיכור ה'ה')

נח, כחונה שניט [בסנה'ס' פ'כ רמחון] חלקה היתה ברהטנה והקניס נחמרה, פירס' סנהטנה לא סיו דין וינחון כן
כחלים וסניס נחמרה, נחנין דין כחלים בולטין מן כחיל סכיס סניס, וכל ננה מחדרין נס נחמרה לוחס סקדנ' פולק,
כדי סיוה נניס כו' וסו מיקון גדול דקניו נחמקניס ככל ננה רס'י, והקניו נחמרה והסניס (ר'כ' א' ל'ה) הכל נכנהר מוד ה' בני
ססל, וסולק קרל לסכני ודניס (נניס י'ס) וספרה חלקן וני, מנפניה כיה דוד נכד ונכיס נכד, וקו מקיס ססנד לסניס
סמח'ס וכו', ור'ס הר'כ' הנניס חלמנטס, פירס' כחמני'ס כדי פלל וסחלנו חלמניס ננניס, והדין עמו, כי חלמניס סלמניס
סיו סרוחן נמנה לא סמחיס נמנון, כמ'ס הר'כ' נמח'ס סס, כי סמחיס סיו סניס וכו' כדנקחן וחל' סולנך לנניס, ולמניס
כחמניס סלמניס ננניס מניח נניד קנות רלס, כי סול ימנל כן, כדניס (נניס'ס ו'), וסד סניס קניו לנניס, וסח' ודלס קיו.
ל'ס נחמרה כיה ס'.

⑮ Responsa Tzitz Eliezer (7:8)

והנה שאלה המחיצה כבר נתקדורה בדרך הקודם
ובספר לב העברי חיש נדמש פסק דין על כך
אשר עליו התומים למעלה משבעים גאונים ובראשם
המגרי"ם אש והגרי"ם באנצפריד זיל ובסעי' ה' מהפסיד
ססקו בסנינא חריסא דרל: אסור לעשות המחיצה
המבדלת בין עזרת נשים ואנשים רק באופן אשר לא
יובל להסתכל אנשים בנשים, רק יעשו כחונג בימי
קדם, וכן אם כבר נעשה לא יכנסו בה עכ"ל.

⑯ R' Moshe Feinstein (סיכור כג')

בענין מחיצה בין ע"נ לאנשים

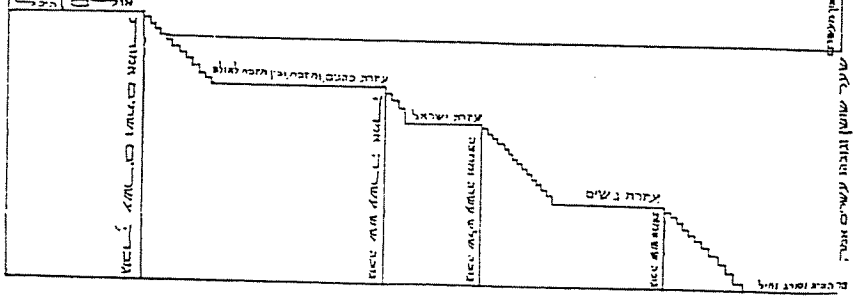
כ"א סכס השליא.
מניס יודיו ס'כ' כ"ג חרהג מהררר פסח זכריה
חלנו לוחאויק סליס'א.

הנה בדבר חייב המחיצה בין אנשים לנשים בביהמ"ד
בארתי בתשובה האריח סימן ל"ט שהוא
מדאורייתא, ובארתי שהוא משום דאפשר לבא לידי
קלות ראש שהוא להרבות שיחה עם הנשים וגם לבא
לידי נגיעה בידיהן ובגופן, שבשביל זה צריך לעשות
מחיצה ממש כזו שתמנע מזה, שהוא לכל הפחות
מחיצה גבוהה עד הכתפיים, והוא לפי המדה להשיי
ותוכי' ייח' ספחים ולרשבי"ם היא ערך י"ז ספחים
עיריש, אבל כפי שחוינו במונני סעד הכתפיים ברוב
נשים הוא פחות, לכן המיקל במחיצה דששים
אינשעס שהם חמשה פוט אין למחות והוא בערך
למדת הרשבי"ם, שלכן אין פלא שנתקטעו מדות הנשים
מעט מכפי שהיה ביניהם, אבל בפחות מחמשה פוט
יש למחות.

⑰ Rambam (ח"ק'ת המחירה ה'ו') (סיכור ה'ו')

היתה מוקפת כצבטרה כדי שיהיו הנשים רואות מלמעלה והאנשים מלמטן כדי שלא יהיו מעורבבין :

⑱ Rambam (מדויג ה'ג' - פירוש המשניות)

⑲ Shulchan Aruch (ח"ו'ס'ו'ס'ו) (סיכור ה'ז')

א אהמתפלל צריך שיכונן (א) בלבו (א) פרוש המלות שמוציא בשפתיו, ויחשב באלו שקינה יכנגדו, ויסיר כל
המתקשות הטורדות אותו עד שתשאיר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו. ויחשב באלו* היתה מדבר לפני מלך
בשיר ונדה היתה מסדר דבריו ומכונן בהם יפה לכל וישל, קל ונחמך לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
שהוא חוקר כל המתקשות. וכן היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוננים בתפלתם
עד שהיו מגיעים לתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה.
ואם תבוא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה (ב) ישתק עד שתחבטל המתקשה. ויצריך שיחשב בדברים
המכניעים הלב ומכוננים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשב בדברים שיגש בהם קלות ראש: הגה ויחשב
קדם התפלה מרוקמות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל מעונגי האדם בלבו (הר"י ריש פרק אין עומדין). ויאסור לאדם
לנשק (ג) בניו (ג) הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבץ בלבו שאין אהבה באהבת המקום ברוך הוא (בנימין זאב ס"ו קסג ואגודה
פ' כצד מכריזין): ב ילא יתפלל במקום שיגש דבר (ג) (ד) שמבטל פונתו ולא (ה) בשעה (ד) המבטלת פונתו
(סו' בס"ם ר"פ מוטנברג והגה"ס פ"ד מהלכות תפלה). (ו) ועקשו (ז) אין אנו נזהרין בכל זה מפני שאין אנו מכוננים
כל-כן בתפלה: